

VATAN ÖZLEMİ KONULU TATAR MANİLERİ*

Yard. Doç. Dr. Çulpan ZARİPOVA ÇETİN
Muğla Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi
Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü

Qısqa Cırlar (Türkçe karşılığı, maniler), Tatar Halk edebiyatının en yaygın türü sayılmaktadırlar. Tatarların yaşadığı çok geniş coğrafyada İdil ve Kama nehri civarı ve Ural dağından Sibiryaya'ya kadar her köyde, her şehirde, hayatın bütün gerçeklerini, insanoğlunun bütün duygularını en güzel şekilde anlatan manilere sık rastlanmaktadır.

Tatar manilerinde çeşitli konular işlenmiştir: günlük hayat, içtimaî ve şahsi sıkıntılar, yiğitlik, geleceğe olan umutlar, çeşitli nedenlerden dolayı gurbet ellerde kalan insanların vatan özlemi, kızların acıklı kaderi, medresede eğitim gören şakirtlerin hayatı ve duyguları, dostluk akrabalık, yaşam felsefesi, aşk, ahret hakkında düşünceler vb. Bunlardan, doğduğu büyüdüğü yerden ayrılıp yabancı ellerde yaşamak zorunda kalan garibanların duygularını yansıtan maniler felsefî ve ibret verici içerikleri ile ayrıca dikkati çekmektedirler.

Tatar Türkleri çeşitli nedenlerden dolayı (açlık, zorla Hıristiyan dinine geçirme, mutlu ve bol kazançlı hayat arama, evlilik vb.) vatanlarından uzaklaşmak, yaşadıkları yerleri terk etmek zorunda kalmışlardır. Ana-babasını, kardeşlerini, köyünü, memleketini bırakıp Rusya ve Kafkasya, Orta Asya ve Sibirya bölgelerine, maden ocağı ve fabrikalara gidip mevsimlik işe girerek en ağır işleri yapmışlardır. Birçoğu hayallerine ulaşmadan memleketlerine geri dönmüş, bazıları ırgata dönüşmüş, bazıları daimi işçi olup farklı yerlerde kalmıştır. “Yabancı memlekette mutluluk arayanlar, ırgatlar, maden işçileri hakkındaki maniler” adlı bölüm bu tür manileri içine almaktadır.

Bildiğimiz gibi, bir dördlükten oluşan mani anlam bütünlüğü gösterir. Genellikle ilk iki dize doldurma dizedir, anlam ağırlığı ve verilmek istenilen mesaj üçüncü ve dördüncü dizededir. Tatar manilerinde ilk iki dizede sonraki iki dizede verilecek olan mesaja hazırlık olarak Tatarların yaşadıkları ya da terk edip gittikleri yerlerin, şehir ve nehirlerin adları verilmektedir: Ağıydel (Akidil), Kazan, Ufa, Orenburg, Samara, Astrahan; Mäskäw (Moskova), Katerinbur (Yekaterinburg), Piter (SanktPetersburg), Donbass, İstanbul. Akidil nehrinin sık anılması da Tatarların memleketlerinde bulunan akarsulara hep bir özlem ve saygı duyduklarının bir göstergesidir:

*Qazan yıraq, Qazan yıraq,
Qazannan Mäskäw yıraq;
Qaytır idem, ilem yıraq,
Qaytmasam yana yöräk.(1308)¹*

*Kazan ırak, Kazan ırak,
Kazandan Moskova ırak.
Dönerdim de ilim ırak
Dönmesem yanar yürek.²*

*Piterniñ uramnarı,
Uram sayın şämnäre;
Rızıq qayda, bändä şunda –
Rızıq yörtä bändäne. (777)*

*Piter'in sokakları
Her sokakta mumları;
Rızık nerede biz orada,
Biz rızkın oğulları.*

* Bu makale “IV. Uluslararası Türk Medeniyetlerinde Sözlü Kültür Geleneği Sempozyumu Bildirileri. “Maniler” (6-8 Kasım 2006 Fethiye, Türkiye)” kitabında yayınlanmıştır (İzmir, 2007. s. 212-220).

¹ Makalede, maniler ve parantez içinde verilen sıra sayısı “Tatar Halkı İcatı. Qısqa Cırlar. (Kazan, 1976.) adlı kitaptan alınmıştır.

² Makalede Tatar Türkçesi'nden Türkiye Türkçesi'ne çeviriler makale yazarına aittir.

*Ay yanında yaqtı yıldız
Ul İstambul cirendä.
Bähetle ata balaları
Yöri tuğan ilendä. (827)
Alısta la cirdän kürenäder
Ağıydelkäylärneñ aq taşı;
Qayda ğına barıp qayda ğına yörmäs
İr başkayı belän at başı. (746)*

*Orenburnıñ üre bigrāk biyek,
Alıp menä atnuñ himmäte;
Çit illärdä yörsäñ , häsrät çıksäñ,
Belenäder dus-iş qıymmäte. (747)*

*Kilgän idem min Donbassqa
Bayımamı dip aqçağa.
Min kiläsen belmäğännär
Çäçmäğännär baqçağa (889)*

*Ay yanında parlak yıldız,
O İstanbul yerinde.
Bahtlı ata çocukları
Yürürler öz ilinde.
Çok uzak yerden de görünür o,
Akidil nehrinin ak taşı.
Nerelere gidip nerede yürümez
Yiğit başı ile at başı.*

*Orenburg'un tepesi çok yüksek
Aşır onu atın himmeti.
Yaban elde kalıp hasret çeksen
Bilinir arkadaş kıymeti.*

*Gelmiş idim ben Donbass'a
Doymak için paraya.
Gelir diye bilmemişler,
Ekmemişler tarlaya.*

Donbass, Ukrayna'da olan bir şehir ismidir. Bu şehirde kömür madenleri var ve Tatarlar genelde para kazanmak için oraya giderlermiş. İşte maden ocaklarında çalışmak için vatanını terk edenler güneş ışığına hasret kalıp, yeraltında "seksen saat" çalışarak aslan gibi yiğitler bir deri bir kemik kalmışlardır. Kömür tozu soluyarak gecesini gündüzüne katsa da işçilerin eline para geçmemiş, karanlık ve derin maden çukuru işçiye dar bir mezar olarak görünmüştür. Bütün bu sıkıntılara bir de vatan özlemi eklenmiş:

*Şahta öslären qaplağan
Közge sarı yafıraq.
Östä mikän asta mikän
Bezgä yazğan tufıraq. (880)*

*Maden üzerini örtmüş
Sonbaharda sarı yaprak.
Üstte mi ki altta mı ki
Bize nasip olan toprak.*

Gurbet acısını nerede çekerse çeksin insan hep kendi vatanını, doğup büyüdüğü, büyüyünce de alnın teri ile suladığı öz toprağını, yurdunun şifalı havasını, tatlı suyunu, orada yetişen ağaçları kuşları özler:

*Sanduğaclar su eçälär
Sunıñ tirän cirennän;
Kemneñ kitäse kilsen soñ
Üze tuğan ilennän. (1337)*

*Bülbüller su içerler
Gölün derin yerinden.
Kimlerin gidesi gelsin
Doğduğu öz ilinden.*

*Salqın çişmä buylarında
Atlar eçersäñ ide;
Tuğan-üskän illäreñdä
Ğomer kiçersäñ ide. (1314)*

*Soğuk pınarın başında
Atlar içirsen idi.
Doğup büyüdüğün ilde
Ömür geçirsen idi.*

*Suda susar yözgän çaqta
Sığla mikän billäre?
Härkemneñ dä üznä yaqın
Tuğan-üskän illäre. (1306)*

*Suda sansar yüzdüğü an
Kıvrak kıvrak mı beli.
Herkesin burnunda tüter
Öz vatani, öz ili.*

*Arğamaq digän asıl söyäk
Peçännärne dustom aşamas.
Qaya da barsam ber ük qoyaş -
Tuğan-üskän cirlärgä oşamas.(1279)*

*Qır qazları oça almy
Qanaty qayırılgaç;
Moñsız bala da moñaya
İlennän ayırılgaç.(1333)*

*Mendem atniñ tolparın,
Oçıp barğan qoş kebek;
Tuğan illärdä yörgänem
Qaldı kürgän töş kebek.(1318)*

*Argamak adlı asilzade
Kuru otu dostum hiç yemez.
Nereye gitsem de aynı güneş,
Fakat vatanıma hiç değmez.*

*Yaban kazları uçamaz
Kanatları kanırılca.
Dertsiz çocuk da üzülür
Öz ilinden ayrılırsa.*

*Bindim atın Tulpar'ına
Uçup varan kuş gibi.
Vatanımda gezdiklerim
Kaldı tatlı düş gibi.*

Memleketinde geçirdiği hayat yaban ellere düşen insanın aklında en mutlu anılar olarak yaşamaya devam eder. Bu yüzden de geride kalan vatan manilerde “altın beşik”, “asil, güzel yer” olarak adlandırılır. Memleket, insanın çocukluk hatıralarını, gençlik coşkusu ve hayallerini kendine sindiren, ekin, buğday, keten ekip biçtiği tarlalarını, çilek fındık topladığı ormanları, kendisinin ve atının susamasını gideren çeşmeleri sığıdıran en aziz yerdir. O, asla yabancı ellerle kıyaslanamaz, en güzel yerler bile insanın hafızasından vatanını silemez:

*Yefäk tä genä bilbaw çite uqa,
Çişäsem lä kilmi bilemnän.
Tuwıp üskän ilem – altın bişek,
Kitäsem lä kilmi ilemnän.*

*Bez barası illärgä
Boday çäçkän cirlärgä;
Boday tügel, altın bulsın,
Citmi tuğan illärgä.(1346)*

*Arğı yaqta aq citen,
Birge yaqta kük citen;
Yat cirlerde gomer uzdiru
Ay-hay tuğanım, bik çiten.(734)*

*Könnäre dä qarañğı ide
Bez yöregän cirlärneñ;
Havaları da şifalı
Tuğan-üskän illärneñ.(1334)*

*Uraq uğran cirlärem,
Peçän çapqan cirlärem;
Kük çäçäktäy kükräp qaldı
Tuğan-üskän cirlärem.(1316)*

*Biyek tawğa mengän çaqta
Borılıp kitkän yul bulır;*

*İpektendir kemerim kenarı sim,
Çözmek hiç istemem belimden.
Doğduğum vatanım altın beşik,
Gitmek hiç istemem ilimden.*

*Biz gidecek ellere
Buğday saçmış yerlere.
Buğday değil altın olsun,
Değmez doğduğu illere.*

*Öbür taraf ak keten,
Bu tarafta gök keten;
Gurbette ömür geçirmek
İnsanı mutsuz eder.*

*Günleri de karanlıktı
Biz yürüyen yerlerin.
Havası da şifalıdır
Doğup büyüyen illerin.*

*Orakla biçtiğim yer,
Otunu biçtiğim yer,
Gök rengi çiçekte kaldı
Doğup yetiştiğim yer.*

*Yüksek dağlara binerken
Kıvrak kıvrak yol olur.*

*Asıl irlär, matur cirlär -
Bezneñ tuğan il bulır.(1349)*

*Asil erler, güzel yerler
Doğduğumuz il olur.*

Vatan özlemi konulu manilerde Tatar halkının hayatında yer alan ve halk edebiyatında da önemli yere sahip olan Türklerin vazgeçilmez sevdası at ve onun en asil türleri Argamak, Tulpar, Akbüz; su hayvanı olarak sansar; kuşlar olarak *turğay* (turgay), *bilbil* (bülbül), *aqqoş* (kuğu), *qır qazı* (yaban kazı), *laçın* (laçın) dile alınmaktadır. Ayrıca, kuşlar burada sadece vatani hatırlatan bir unsur değil, onlar gurbette kalan kimsenin selamını vatanına götüren arabulucu olarak da çıkmakta karşımıza:

*Tuğan ilem qay tarafta? -
Almas idem küzemne;
Oçıp barğan qoş artınnan
Äyter idem süzemne.(1305)*

*Doğduğum il hangi yönde?
Almaz idim gözümü.
Uçup giden kuş ardından
Söyler idim sözümü.*

*Qoşlarım, qaya oçasız,
Ällä bezneñ illärgä?
Oçsağız bezneñ illärgä,
Sälam - neçkä billärgä.(1317)*

*Kuşlar nereye yolunuz
Yoksa bizim illere?
Bizim ile uçarsanız
Selam ince bellere.*

Manilerde, gurbette kalan insanın acılarını arttırmak için, kendi yuvasını, yavrularını terk edip yuva, çocuk hasreti çekmeye mahkum bir kuş olarak bilinen guguk kuşu tasviri de kullanılır:

*Qıçqırma, küke, qarşımda,
Qıçqır ağaç başında;
Tuğan ildän ayrılğanğa
Qayğı-häsrät başımda.(1322)*

*Ötme guguk benim karşımda.
Ötsen öt sen ağaç başında.
Vatanımdan ayrılınca artık
Kaygı-hasret benim başımda.*

*Urmannardan çığar tüşe çuwar
Urman buylarınıñ kükese;
Çittä bähät ezläp yörgännärneñ
İlgä äylänep qaytmıy kübese.(758)*

*Ormandan çıkar alaca göğüs
Orman boylarınının guguğu.
Gurbet elde baht arayanların
Memlekete dönmüyor çoğu.*

Tatarlar yerleşim alanlarını çok eski devirlerden beri su kenarlarına ve ormana yakın yerlere kurmuşlardır. Bu yüzden de manilerde, türkülerde orman ve ormandaki ağaçlar, bitkiler, hayvanlar, kuşlar sık dile getirilir. Ağaç türleri olarak manilerde en sık kullanılan ağaçlar kaygı, üzüntü ağacı olarak bilinen *qayın* (kayın) ve Tatar halkının günlük hayatında en eski devirlerden beri önemli yere sahip olan tal (söğüt), *qarama* (karama ağaç), *imän* (meşe), *miläş* (üvez), *balan* (kar topu) ağaçlarıdır:

*Aq qayınğa ürläp üskän
Quyı zänğär göl bit ul.
Tuğan ildän çitkä kitü
Äcäl belän ber bit ul.(779)*

*Ak kayına sarılarak
Biten mavi çiçektir;
Vatandan gurbete gitmek
Ecel gibi gerçektir.*

*Biyek tawnıñ başlarında
Çäçäk atqan ber balan;
Çit illärdä yalğız yörü
Çäçäk kebek ber balam.(803)*

*Yüksek dağın tepesinde
Çiçek açmış bir balan.
Yaban elde yalnız yürür
Çiçek gibi tek balam.*

Bahçedeki güller, bağda yetişen hıyar, pencere önünü kapatan kuşburnu, ormanda ve tarlada yetişen gök çiçekler, bu çiçeklerden bal toplamak için vızıldayıp uçuşan arılar, hepsi manilerde vatan özlemini anlatabilmek için en güzel biçimde kullanılır:

*Baqça işegen açıp quy,
Qoyaş töşsen qıyarğa;
Miña Hoday şulay yazğan –
Çittä rizıq cıyarğa.(787)*

*Bağa giden kapıyı aç,
Güneş düşsün hıyara;
Bana nasip yaban elde
Rızkımı toplamaya.*

*Karağaylar üsâ, ay, dan öçen,
Bal qortları oça bal öçen.
İllärennän bizep, dönya gizep
Yeget mesken yöri mal öçen. (756)*

*Çam ağacı büyür şan için,
Arılar uçuşur bal için.
Vatanından bezip dünya gezip
Aciz yiğit yürür mal için.*

Özlem çekenler Tatar manilerinde kendi durumlarını bildirmek için genelde *eçem yana* (içim yanıyor), *yamansılıym* (özlüyorum), *sağınamın sarğayamın* (özlüyorum sararıyorum) gibi ifadeler kullanmaktadırlar. Ayrıca, Tatar Türklerine özgü olan ve vatan özlemini bildiren daha bir kelime de *cirsü* kelimesidir. *Cirsü* fiili, *cir* (yer) kelimesinden türemiş olup, insanın doğduğu yerine, toprağına olan özlemini anlatmak için gurbette kalanların vatan hasretini anlatma amacı ile kullanılır. “Kadış Mergen” destanında vatanından uzağa gitmek zorunda kalan Kadış Mergen, belli bir süre geçince “Cirle cirsede, sulı susadı. Bu yorttan üz yortıma qaytmaq kirek” (Yerliyi yer çekiyor, suluyu su çekiyor, artık bu ülkeden kendi yurduma dönmem gerekiyor”) der.³ Burada, bir insanın kendi toprağını, içtiği suyunu özlediğini görmekteyiz. Aynı fiile manilerde de rastlıyoruz:

*Yamansılıym, cirsiyem,
Cirne yatıp isniyem;
Üz illärem bulmağaçtın,
Yat cirlärdä nişliyem?!(1343)*

*Özlüyorum, yer çekiyor,
Toprağı yatıp koklarım.
İlim olmadıktan sonra
Yaban elde ne yaparım?*

Gurbette kalan insanın toprağı yatıp koklaması, vatanından gelen bir avuç toprağa ihtiyaç duyması, vatanına dönebildiği zaman da ilk iş olarak dizini çöküp doğduğu büyüdüğü toprağı öpmesi en eski çağlardan gelen güzel bir gelenektir. Biz bu geleneğe Tatar halkının hem destanlarında hem çağdaş nesrinde sık rastlamaktayız. Mirgaziyan Yunus’un “Bizim Evimiz Söğütlerin Altındaydı” adlı eserinde kader cilvesi ile İspanya’da gurbet acısı çeken bir Tatar bayanı tesadüfen rastladığı Tatar gemicilerinden gemide vatanından gelen bir avuç toprağın olup olmadığını sorar...

En sık görünen *sarğayamın* (sararıyorum) fiili Tatar Türkçesi’nde *sağış* (özlem) kelimesi ile ses benzerliği göstermekte, bu yüzden de onlar sık sık yan yana kullanılmaktadırlar. *Sağış*, *sarğayu* kelimeleri ile bir arada ayrıca sarı renk de sık anılır: sonbaharın sert rüzgarında yere düşen sarı yaprak, sararan çiçek, sarı kemer dizgin, hasretten sararan yüz vb.

*Yafraq töşä cirlärgä
Közge qatı cillärdä;
Sağınırım sarğayırımın
Yalgızım çit cirlerde.*

*Yaprak düşer yerlere,
Güzün çok sert yellerde.
Özlerim de sararırım
Yalnızım yad ellerde.*

³ Tatar Halıq İcatı. Dastannar. Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı, 1984, s. 43.

*Sarı qayış dilbegälär
Bezneñ atlarda ğına;
İrtän torsam ike küzem
Tuğan aqlarda ğına.(1326)*

*Sarı kemer dizginler
Ancak bizim atlarda.
Sabah kalksam iki gözüm
Memlekette, vatanda.*

*Sarı at ciktem, sazlar kiçtem,
Sarı atım salqın alsın dip;
Çit illärdä bik küp yördem
Ğaziz başım ğyibrät alsın dip.(744)*

*Sarı atı koştum, sazı geçtim,
Sarı atım soğuk alsın diye;
Yaban elde uzun süre kaldım
Aziz başım ibret alsın diye.*

Manilerde ilgi çeken daha bir detay, yaban elde kalan insanın kendi yalnızlığını dağ simgesi aracılığıyla anlatmasıdır. Dağ, Doğu ve Batı edebiyatlarında sık kullanılan bir tasvirdir. Dağ, yerden yükselen ve göklere aşan vaziyette olmasından dolayı insan ruhunun ne kadar yalnız olduğunu ve bu yalnızlığın yüceliğini bildirir. Ayrıca dağ, aşılmaz engelleri ve ulaşılmaz diyarları da simgeler. Yani gurbette kalan ile vatani arasında olan engel ya da garibanın yalnızlığını paylaşan mekân olarak çıkar karşımıza:

*Alıstan qarap kürengän
Biyek kenä tawnıñ billäre;
İr-yeget mesken qaytır ide,
Yıraqqay cirdä qalğan illäre.(740)*

*Uzaklardan görünmekte
Bu yüksek dağın beli.
Yiğit zavallı dönerdi,
Uzakta kaldı ili.*

*Tora torğaç min utırdım
Biyek taw billärenä;
Bez tügel qoşlar moñaya
Qaytırğa illärenä.(1340)*

*Ne yapayım ben oturdum
Yüksek dağın beline.
Kuşlar bile can atıyor
Dönmek için iline.*

Manilerde insan duyguları hep doğa tasvirleri ile örülüp verilmektedir. Meselâ gurbette kalan biri acısının ne kadar şiddetli olduğunu bildirmek için güzün esen sert rüzgar, kışın kopan fırtına veya boran gibi doğanın verdiği sıkıntıları dile getirmekte. Bir gün memlekete dönme umudu ise yeni yağın kar ile kıyaslanmakta çünkü kar, aklığı paklığı ile umut düşüncesine en yakın olan doğa olayıdır:

*Ap-paq ap-paq qar mikän,
Yawmağan cir bar mikän?
Tuğan-üskän illäremdä
Rızıqlarım bar mikän?(1323)*

*Apak olan kar mı ki,
Yağmayan yer var mı ki?
Doğup büyüdüğüm ilde
Benim rızkıım var mı ki?*

*İşek aldım ap-paq, ap-paq -
Qarlar yawğan irtäräk;
Alla birsa illäremä
Qaytırmın cäy citäräk.(1342)*

*Bizim avlumuz apak
Kar yağmıştır pek erken.
Nasip olsa vatanıma
Dönerim yaz gelirken.*

Gurbette kalan insanlar hiçbir zaman memlekete dönme umutlarını yitirmemişlerdir. Belki bu umut yaşatmıştır onları yaban ellerde, bu umutla aşmışlardır gurbetteki sıkıntıları, kim bilir:

*Çäçäk idek illärdä,
Çäçeldek çit cirlärgä;*

*Çiçektik biz illerde,
Ah saçıldık ellere.*

*Tağı da çäçäk bulır idek
Qaytsaq tuğan illärgä.(801)*

*Gene çiçek olurduk biz
Dönsek eğer illere.*

*Saw bulıqız kürmäsäm,
Şät qayturmin ülmäsäm;
Açı häserätlär kürep
Yalğız gürgä kermäsäm.(819)*

*Esen kalın görmesem,
Ben dönerim ölmesem;
Acı hasret çekip eğer
Yalnız güre girmesem.*

Tatar manilerinde Tatar Türklerinin sadece özlemleri, dertleri, ortak duygu ve davranışları yansıyor dersek pek doğru olmaz. Onlarda biz Kazan Tatarlarının kültürüne ait gelenek ve göreneklerin izlerini de görüyoruz. Meselâ, yukarıda verilen örnek manilerde Tatar Türklerinin ekin, ot biçme işleri, tarlada buğday, keten, bostanda da sebze yetiştirme ile ilgili bilgilere rastlıyoruz.

Bütün Türk boyları gibi Kazan Tatarları da süs eşyalarına çok önem vermişlerdir. Tatar kızları eskiden de günümüzde de güzelliklerini tamamlamak için takıla kullanırlar. Aşağıda örnek göstereceğimiz manilerden Tatar kızlarının uzun saçlı olup, beliklerinin ucuna *çulpılar* (gümüş para), kulaklarına altın küpe, bileklerine bilezik, ince parmaklarına yüzük takma, üzerlerinede ak kumaştan yakası işlemeli entari giyme alışkanlıkları olduğunu öğrenebiliriz:

*Ağıydeldän su alğanda
Çıtırattım çulpımnı;
Tuğan ilem isemä töşep,
Bülderäder yoqımnı.(1345)*

*Akidil'den su alırken
Şingırdattım çulpımnı.
Vatanım aklıma gelip
Böldürüyor uykumu.*

*Siblä çäçem, siblä çäçem,
Siblä çäçem bilemä;
Tönlä töşläremdä genä
Qaytıp kiläm ilemä.(1338)*

*Dağılır saçım, dağılır saçım
Dağılır saçım belime.
Ancak gece rüyalarda
Dönüyorum ilime.*

*Qulımdağı baldağımneñ
İsemnäre Göndäli;
Tuğan illärdä torunıñ
Ber minuti ällä ni.(1332)*

*Elimdeki yüzüğümün
Adı olur Gandeli.
İlde geçen her dakika
Çok mutlu eder beni.*

*Aqlı sıtsı külmägemneñ
Yaqaların kem uyğan;
Kitäsem kilep kitmimen,
Tuğan ildän kem tuğyan. (792)*

*Ak kumaştan entarimin
Yakasını kim oymuş.
İsteyerek gitmiyorum,
Öz ilinden kim doymuş.*

Bu manilerde anladığımız gibi bir kız çocuğunun hasreti anlatılmaktadır. Tatar halk edebiyatında kızların kaderi gurbet konusu ile el ele gelmektedir. Kızlar, gelin olup genelde yabancı bir köye, yabancı bir ülkeye gitmek zorunda kalmışlardır. Bir evlendikten sonra memleketlerine geri dönme imkânları da olmamıştır. O yüzden vatan özlemi konulu manilerin çoğu duygularını çok yoğun yaşayan mukaddes zatlar, kızlar ve kadınlar tarafından icat edilmiştir.

Maniler, kültür aktarımında önemli bir görev üstlenir. Yüzyılların bilgi ve deneyimleri manilerin aracılığıyla genç kuşaklara aktarılır. Dertlerine derman bulamayan gurbetçilerin duyguları ve umutları Tatar manilerinde bütün dramatizemi ile açılmakta olup, Tatar Türklerine bugün de vatan sevgisi aşlamaya devam etmektedir.

